

TEKSTI
Elina Takala

KUVAT
SJ Objio/ Unsplash,
Lakeuden Sana
-lehti

Avoim juutalais- vastaisuus lisääntyy

Synagogien seiniä tuhritaán, juutalaisia uhkaillaan tai heihin kohdistetaan väkivaltaa, lyhtypylväissä on hakaristejä ja salaliittoteoriat juutalaisia vastaan rehottavat. Nyt ei puhuta 1930-luvun Saksasta vaan 2020-luvun Suomesta. Tosin myös Suomessa antisemitismi eli ja voi hyvin jo sata vuotta sitten.

Kuinka moni mahdtoi kiinnittää huomiota siihen, että maaliskuussa pidetyissä eduskuntavaaleissa oli mukana avoimesti juutalaisvastaisia ehdokkaita? Esimerkiksi Sinimustalla liikkeellä (SML) oli eduskuntavaaleissa 88 ehdokasta. Osa puolueen jäsenistä kuuluu pohjoismaiseen uusnatsijärjestö Nordic Resistance Movementiin, muistutti filosofian tohtori **Mercédesz Czibalmos** 8.5. Åbo Akademiilla Turussa järjestetyssä *Antisemitismi Suomen kirkossa ja yhteiskunnassa eilen ja tänään* –seminaarissa, jonka järjesti Institutum Judaicum Aboense. Sinimustan liikkeen puheenjohtaja **Tuukka Kuru** sai huhtikuun alussa syytteen juutalaisvastaisesta tviitistään, jossa hän vuonna 2020 kommentoi poikien ympärileikkausta ja totesi, että ”juutalaisuuden kriminalisointi kuulostaa itse asiassa aika hyvältä.”

Mercédesz Czibalmos korosti, että antisemitismi eli juutalaisvastaisuus on Suomessa kasvava ilmiö. Esimerkiksi korona-aikana havaittiin, että rokotteiden vastustaminen liittyy joissakin salaliittoteorioissa natsi-ideologiaan, antisemitismiin sekä viranomaisvastaisuuteen. Czibalmos totesi, että antisemitismi ei heikennä ainoastaan juutalaisten asemaa vaan rapauttaa demokratioita yleisemminkin. Antisemitismin lisääntyessä vihan kohteiksi joutuvat vähitellen muutkin ryhmät.

Vitsejä ja ruisleipäpaketteja

Czibalmos selvittää parhaillaan Åbo Akademin tutkimusprojektissa sitä, miten juutalaisiksi identifioituvat ihmiset kokevat antisemitismin Suomessa sekä sitä, millaisissa tapahtumissa ja tilanteissa juutalaisvastaista ajattelua levitetään täällä avoimesti tai peitetysti. Czibalmos on itsekin saanut uhkauksia ja tullut pilkatuksi

sosiaalisessa mediassa tutkimusaiheensa vuoksi.

Juutalaisvastaiseen propagandaan voi törmätä Suomessa yllättäviltäkin tuntuissa paikoissa. Ylen viihdeohjelmissa voidaan kertoa juutalaisia pilkkaava vitsi ja sosiaalisen median kanavilla jaetaan avoimesti juutalaisvastaista aineistoa – esimerkiksi kuvia Reissumies-ruisleipäpaketin logosta, johon on vaihdettu **Hitlerin** kuva ja häntä ihannoiva teksti. Czibalmosin mukaan tällaisia ilmiöitä ei oteta Suomessa riittävän vakavasti.

Juutalaisista Suomen kansalaisia?

Juutalaisvastaisuutta esiintyi jo antiikin aikana, ja kristinuskon synnyttyä antisemitismi levisi kristittyjen mukana. Juutalaisia pidettiin kristinuskon vihollisina. 1800-luvun lopulta lähtien antisemitismi sai uusia piirteitä. Sitä alettiin hyödyntää erilaisen poliittis-yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Hitlerin kansallissosialistisen Saksan toteuttaman juutalaisten joukkotuhon jälkeenkin natsi-ideologiaan kuuluva juutalaisviha näkyy edelleen uusnatsien ja muiden heidän ajatusmaailmansa jakavien ääriyhmien puheissa ja toiminnassa.

”Antisemitismin lisääntyessä vihan kohteiksi joutuvat vähitellen muutkin ryhmät.”

Antisemitismiä tutkiva kirkkohistorioitsija ja teologian tohtori **Paavo Ahonen** Helsingin yliopistosta kertoi seminaarissa, että ensimmäinen antisemitismin kausi Suomessa oli 1800-luvulla. Tuolloin keskusteltiin juutalaisten kansalaisoikeuksista. Suomen juutalaiset olivat pieni vähemmistö, joka koostui

Venäjän vallan aikana tänne asettuneista sotilaista ja heidän perheistään, jotka olivat saapuneet lähinnä Ukrainasta ja Liettuaasta. Keskusteluissa nähtiin ero länsimaisten, koulutettujen juutalaisten sekä Itä-Euroopasta tulleiden juutalaisten välillä. Ensiksi mainituista ajateltiin olevan hyötyä Suomelle, jälkimmäisistä pikemminkin haittaa.

– Vuoden 1917 jälkeen juutalaisia syytettiin siitä, että he hyötyivät maailmansodan jälkeisestä huonosta taloudellisesta tilanteesta. Syytöksiä esitettiin huomattavassa osassa suomalaisia sanomalehtiä, Ahonen huomautti.

Ensimmäisen kerran juutalaisesta tuli Suomen kansalainen vasta vuonna 1918.

Juutalaisvastaiset papit

Ahosen mukaan ensimmäiset itsenäisyyden vuodet olivat tähän mennessä Suomen historian antisemitistisin vaihe. Tuolloin Euroopassa elettiin sekavaa aikaa: useissa maissa tapahtui vallankumouksia. Juutalaisten kansalaisoikeudet nähtiin yleisesti uhkana, mistä seurasi Ahosen mukaan antisemitistisen propagandan ryöpsähdys.

– Suomessa juutalaisuuden vastustaminen liitettiin myös kommunismin vastustamiseen, sillä kommunismia pidettiin juutalaisena ilmiönä.

1930-luvulla nähtiin oikeistoradikalismin nousu. Äänekäimmät Lapuan liikettä kannattaneista papeista olivat avoimen juutalaisvastaisia. Liikkeen ideologiaa kannattava ajattelu oli muutenkin valtavirtaa luterilaisen kirkon pappien joukossa.

– Antisemitismi ei ollut ainoastaan kirkon myötäilemä, vaan kirkon ja etenkin keskeisten kirkonmiesten kehittämä ja levittämä aate, joka kumpusi kristinuskon omasta opista, Ahonen totesi.

Juutalaisvastaisuuden uskonnollisena perusteluna oli esimerkiksi se, että juutalaisia pidettiin Jeesuksen tappajina ja että heillä oli väärä tulkinta Jumalan laista.

– Papit eivät esittäneet rotuun

■ Sotilaspastori Kalervo Kurkiala (1894-1966) oli Obersturmbannführer ja suomalaisista vapaaehtoisista korkeimmassa asemassa Saksan Waffen-SS-joukoissa.

■ IKL:n julkaisemaa juutalaisvastaista teosta mainostettiin Lakeuden Sana-lehdessä 15.9.1933.

nen järjestö Isänmaallinen kansanliike (IKL) sekä Akateeminen Karjala-seura (AKS), joka piti esillä antivenäläistä ja antikommunistista ajattelua. AKS:n jäsenissä oli myös IKL:n jäseniä sekä herännäisyyteen itsensä vahvasti identifioivia ihmisiä. Swanströmin mukaan noin kolmannes viidestä sadasta suomalaisesta sotilaspapista kuului AKS:aan. Myös osa sotilaspapeista jakoi ideologian, jolle keskeistä olivat kansallisuusaate, autoritäärinen ajattelu, kommunismin vastaisuus sekä antisemitismi. Suomalaisten vapaaehtoisten joukossa oli myös sotilaspappeja, jotka etenivät SS-joukoissa korkeisiin asemin.

– Antisemitismi oli keskeinen osa suomalaisten SS-vapaaehtoisten ideologista taustaa. Kun heidän värväämisensä alkoi, mukaan haluttiin nimenomaan äärijärjestöissä aktiiviset, ideologisesti sopivat henkilöt. Heistä tuli sotarikollisia, vaikka moni heistä kiisti myöhemmin syytteet esimerkiksi juutalaisten tappamisesta esimerkiksi kertomalla, että oli ”ampunut tahallaan ohi”.

Swanström on tutkimuksessaan tutustunut muun muassa erään SS-joukkoissa olleen suomalaisen vapaaehtoisen albumiin, jossa on kuvia siitä, mitä kovan linjan natsit tekivät juutalaisille esimerkiksi Lvivissä, Zolotshivissa ja Husiatynissa Ukrainan alueella.

– Sodan jälkeen haluttiin kuitenkin nähdä nämä sotilaat epäpoliittisina isänmaan ystävinä eikä antisemitteinä ja IKL:n fasistista ajattelua vähäteltiin. Kun julkaisin ensimmäisen tutkimukseni vuonna 2018, tämä myytti hajosi, André Swanström huomauttaa. ☺

Lue lisää: teologia.fi -verkkolehden teemanumero *Antisemitismi eilen, tänään, huomenna*. 1/2020

LAKEUDEN SANA

Juutalaiskysymys

kiinnostaa nykyään jokaista Saksan tapahtumien takia. Tutustukaa siihen tiilaamalla kirja

Kansojen ruoska

”Sionin Viisaitten” pöytäkirjat y.m. juutalaisten salaisia asiakirjoja. Ne sisältävät juutalaisten salaisen ohjelman kristinuskon ja kristittyjen sivistyskansojen tuhoamiseksi ja juutalaisille maailmanvaltiuden anastamiseksi.

160 sivua, hinta 18:— mk. kpl.

Asiamiehille hyvät palkkiot.

Saadaan I.K.L:n taloustoimistosta ja suoraan kustantajalta os. toimittaja A. H. Kokko, Helsinki, Erikink. 5 A.

liittyviä syytöksiä juutalaisia vastaan. He eivät myöskään saarnanneet vihaa juutalaisia kohtaan eivätkä vaatineet suoria toimia heitä vastaan. Lähes kaikki papit tuomitsivat juutalaisvastaisuuden. Antisemitismiä ei hyväksytty, sillä käsite ymmärrettiin nykyistä suppeammin. Epäsuorasti, osana muita aihekokonaisuuksia juutalaisista oli sallittua kirjoittaa lähes mitä tahansa.

Kansainvälinen salaliitto?

Erityistapauksena pappien joukosta Ahonen mainitsi evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispana vuosina 1935-1944 toimineen Erkki Kailan.

– Kailalla oli ensimmäisen maailmansodan jälkeen lähes pakkomielle siitä, että olisi ole-

massa kansainvälinen juutalaisten johtama salaliitto. Kukaan ei ollut hänen ideoitaan vastaan. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen peräti viisi piispaa kirjoitti tekstejä, joita voidaan pitää antisemitistisinä.

Ahonen painotti, ettei antisemitismi Suomen kirkossa ollut sotien välisenä aikana mikään marginaalinen ilmiö.

”Ammuin tahallani ohi”

Teologian tohtori André Swanström on tutkinut suomalaisten vaiheita Natsi-Saksan SS-joukoissa. Kun huhtikuussa 1941 Suomessa alettiin rekrytoida miehiä SS-joukkoihin, halukkaat löytyivät tietyistä piireistä.

Suomalaisten SS-vapaaehtoisten taustaryhminä olivat vuonna 1932 perustettu äärioikeistolai-